
Т. АНАКІНА

*асистент кафедри міжнародного права
Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого,
кандидат юридичних наук*

УДК 341.171: 341.217(4)

Порівняльно-правова характеристика Угоди про асоціацію та Угоди про партнерство і співробітництво між Україною та Європейським Союзом

У статті здійснено загальний огляд змісту проекту Угоди про асоціацію з Європейським Союзом. Розкриваються найважливіші відмінності правового регулювання відносин України та ЄС за вказаним міжнародним договором та чинною Угодою про партнерство і співробітництво 1994 р.

Ключові слова: Європейський Союз, Угода про асоціацію, міжнародний договір, міжнародне співробітництво, європейська інтеграція.

Пріоритетним напрямом зовнішньої політики нашої держави ще з 1993 р. на законодавчому рівні визначено членство в Європейському Союзі. Незмінність європейського вибору України зумовлена цивілізаційною належністю до спільноти європейських народів. Інтеграція в європейський політичний, економічний і гуманітарний простір розглядається стратегічним орієнтиром і системоутворювальним чинником дер-

жавно-правового розвитку. У політико-правовому вимірі співпраця з Європейським Союзом означає передусім зміцнення демократичності політичної системи та її інститутів, модернізацію правового поля і забезпечення прозорості національного законодавства, поглиблення культури демократії і повагу до прав людини [1, с. 311].

На сучасному етапі міжнародного співробітництва України та Європей-

ського Союзу найбільш актуальним питанням двосторонніх відносин є переговорий процес щодо підписання Угоди про асоціацію між Україною – з однієї сторони, та Європейським Союзом і його державами-членами – з другої сторони [2] (далі – Угода про асоціацію) – нового базового міжнародного договору, який має замінити чинну Угоду про партнерство і співробітництво від 14 червня 1994 р. [3] (далі – УПС). Проект тексту Угоди про асоціацію разом із текстом Угоди про створення глибокої та всеохоплюючої зони вільної торгівлі, що є її невід’ємною частиною, було парафровано протягом 2012 р. Отже, згідно зі ст. 10 Віденської конвенції про право міжнародних договорів 1969 р. [4] відбулося лише погодження остаточної редакції (встановлення автентичності) вказаного міжнародного договору шляхом проставлення ініціалів уповноважених осіб на кожній його сторінці. Із цього приводу Л. Л. Лукашук слушно зазначає, що, хоча парафування не є обов’язковим етапом укладання міжнародного договору, воно дозволяє уникнути в майбутньому спорів і непорозумінь щодо тексту відповідного договору, оскільки є незаперечним доказом його узгодження уповноваженими особами [5, с. 392]. Підписання Угоди планується на черговому саміті ЄС – Україна, який відбудеться у листопаді 2013 р. Після цього договір потребує висловлення згоди на його обов’язковість з боку України, Європейського Союзу та його 28-ми держав-членів відповідно до їх законодавчих вимог, що є нормативно необмеженою в часі.

Відзначимо, що різні аспекти функціонування ЄС як найвпливовішого інтеграційного об’єднання європейських країн традиційно викликали значний науковий інтерес у представників вітчизняної та зарубіжної наук правового циклу – міжнародного, конституційного права, теорії держави і права. Правові засади співробітництва України з Європейським Союзом стали предметом дослідження Ю. О. Волошина, М. М. Гнатовського, Я. М. Костюченка, Л. А. Луць, М. М. Микієвича, В. І. Муравйова, Ю. В. Мовчан, Р. А. Петрова, Н. В. Сюр, О. Я. Трагнюк, О. М. Шпакович, І. В. Яковюка та ін. Фундаментальні теоретичні розробки щодо співробітництва ЄС із третіми державами викладені російськими та західноєвропейськими вченими: М. Гердегем, А. Я. Капустиним, С. Ю. Кашкіним, А. О. Моїсеєвим, Б. М. Топорніним, Н. Б. Шеленковою, В. Г. Шемятенковим, Т. К. Хартлі та ін.

Проте слід зауважити, що, з урахуванням новаторського характеру Угоди про асоціацію, питання перспектив її впливу на розвиток відносин між Україною, Європейським Союзом та його державами-членами порівняно з чинною УПС на сьогодні залишається майже нерозкритим у вітчизняній доктрині. Можна назвати лише поодинокі праці вітчизняних науковців, що вивчали окремі аспекти вказаних міжнародних договорів: І. А. Березовської, І. В. Влялька, І. А. Кравчук, В. І. Муравйова, Є. Ю. Перелигіна, Н. М. Рилач, О. В. Стрельцової, Ю. С. Хоббі та ін. Указане зумовлює актуальність обраного нами напряму наукового дослідження. Тож метою цієї статті є встановлен-

ня найважливіших особливостей регулювання правовідносин між Україною і Європейським Союзом за Угодою про асоціацію шляхом порівняльного дослідження змісту вказаного міжнародного договору з чинною Угодою про партнерство і співробітництво 1994 р.

За своєю правовою природою Угода про асоціацію, як і УПС, є двостороннім міжнародним публічним договором, який визначає режим міжнародного співробітництва між Україною та ЄС і його 28-ма державами-членами. У теорії європейського права такого типу договори відносять до «змішаних угод», оскільки їх предмет повністю не охоплюється виключною компетенцією Союзу, а отже, низка його норм стосуються спільної компетенції ЄС і держав-членів [6, с. 458]. Саме ця обставина зумовлює особливості процесу висловлення згоди на обов'язковість цієї Угоди, що має відбуватися як на рівні Союзу, так і у кожній з його держав-членів за їх конституційним законодавством.

У разі набуття чинності Угода про асоціацію розглядатиметься частиною національного законодавства (ч. 1 ст. 9 Конституції України) та у випадку колізії з нормами поточного законодавства підлягатиме пріоритетному застосуванню (ч. 2 ст. 19 Закону України «Про міжнародні договори України»). Водночас вона стане джерелом права Європейського Союзу та його 28-ми держав-членів.

Передусім варто звернути увагу, що Угода про асоціацію, як і УПС, не встановлює жодних юридичних зобов'язань для сторін щодо набуття членства Україною в Європейському Союзі. У преамбулі Угоди про асоціацію однозначно

наголошується, що «ця Угода не визнає наперед і залишає відкритим майбутній розвиток відносин Україна – ЄС». Угода також не надає Україні статусу «асоційованого члена», оскільки такий статус взагалі не передбачений установчими договорами ЄС (Договором про Євросоюз 1993 р. та Договором про функціонування ЄС 1957 р.). У зв'язку з цим варто звернути увагу на той факт, що в законодавчих актах України вкрай некоректно використовується поняття «асоційоване членство в ЄС». Так, у Стратегії інтеграції України до ЄС 1998 р. [7] визначається, що головним зовнішньополітичним пріоритетом України є отримання статусу «асоційованого члена ЄС»; у Законі України «Про Концепцію Загальнодержавної програми адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу» 2002 р. [8] вказується на укладання «угоди про асоційоване членство в Європейському Союзі». Нині статuti лише деяких міжнародних організацій (Ради Європи, СНД, Продовольчої та сільськогосподарської організації ООН (ФАО), ЮНЕСКО), оперуючи таким поняттям, надають можливість здійснювати співробітництво з суверенними державами з урахуванням їх обмеженої участі в діяльності організації без вирішального права голосу у прийнятті рішень.

Тож на відміну від чинної УПС, Угода про асоціацію лише розширює (за колом сфер співробітництва) і поглиблює (зокрема, у частині економічної інтеграції) відносини сторін. Із метою вступу в ЄС між сторонами повинен укладатися окремий міжнародний договір, який за умови набрання чинності

служитиме єдиною правовою підставою породження відносин членства у вказаній міжнародній організації.

У зв'язку з цим доцільно зазначити, що у проєкті аналізованої Угоди поняття «асоціація» не розкривається. Чіткої його дефініції також не наводиться в жодному нормативному акті ЄС. Водночас установчі договори Євросоюзу містять положення про асоціацію із «заморськими країнами та територіями» (статті 198–204 Договору про функціонування ЄС), а також визнають можливість укладання спеціальних угод про асоціацію з третіми країнами та міжнародними організаціями, що фіксують взаємні права та обов'язки, спільні дії та процедури (ст. 217 Договору про функціонування ЄС). Перший тип відносин передбачає специфічний правовий зв'язок неєвропейських країн і територій (Гренландія, Нова Каледонія, Французька Полінезія тощо), залежних від окремих держав-членів ЄС, із Союзом. Головним завданням цього виду асоціації є підтримка економічного і соціального розвитку цих територій, встановлення тісних економічних зв'язків між ними та Союзом у цілому.

Другий тип відносин, який, зокрема, передбачений Угодою про асоціацію з Україною, запроваджується між ЄС та третіми державами або міжнародними організаціями з метою налагодження взаємовигідного посиленого співробітництва сторін у різних галузях предметної компетенції ЄС на основі відповідних міжнародних договорів. Як свідчить зовнішньополітична практика ЄС, часто такі відносини встановлюються з метою підготовки держави до вступу до Союзу. Так, у преамбулі Європей-

ської Угоди про асоціацію з Угорщиною від 16 грудня 1991 р. [9] зазначалося: «Маючи на увазі, що членство в Співтоваристві є кінцевою метою Угорщини, і що чинна асоціація з точки зору сторін допоможе досягнути цієї мети...»; «...Метою асоціації є... встановлення нових норм, практики і політики як основи інтеграції Угорщини у Співтовариство». Аналогічні положення були закріплені також в угодах із Польщею (1994 р.), Болгарією, Румунією, Словаччиною, Чехією (1995 р.) та іншими Східноєвропейськими країнами. Разом із тим відносини асоціації можуть встановлюватися з державами, які з огляду на географічний критерій, передбачений ст. 49 Договору про ЄС, формально не можуть вступити до Союзу (наприклад, Угода про асоціацію з Чилі 2002 р.).

У сучасній зовнішньополітичній практиці Європейського Союзу угоди про асоціацію є досить поширеними. Як справедливо зазначає Р. А. Петров, такі угоди стали «одним із найбільш упізнаних брендів зовнішньої політики Союзу» [10]. Так, на сьогодні ЄС має асоціативні відносини з близько 100 країнами світу: як із тими, що розвиваються (наприклад, Угода Котону між ЄС і 78 країнами Африки, Карибського і Тихоокеанського басейнів 2000 р.), так і з високорозвиненими країнами (приміром, галузеві угоди, що встановлюють асоціативні відносини між ЄС і Швейцарією) [11, с. 91].

Аналіз предмета досліджуваних договорів дозволяє дійти висновку, що предмет Угоди про асоціацію є значно ширшим за предмет УПС. Окрім традиційних сфер двостороннього співробіт-

ництва – економічної (у тому числі торговельної, інвестиційної, комерційної), соціальної, культурної, науково-технічної, Угода регулює питання співпраці у сфері зовнішньої та безпекової політики, військового співробітництва, юстиції, розвитку людського потенціалу, громадянського суспільства тощо.

Найбільша кількість положень Угоди присвячена економічному співробітництву (434 статті, тобто 89,3 % від загального обсягу статей Угоди). Зокрема, регулюванню економічних відносин присвячені розд. IV («Торгівля і питання, пов'язані з торгівлею», статті 25–336), розд. V («Економічне та галузеве співробітництво», статті 337–452) і певною мірою розд. VI («Фінансове співробітництво та положення щодо боротьби з шахрайством», статті 453–459).

Головною особливістю Угоди про асоціацію слід назвати те, що її невід'ємною частиною є положення про поступове запровадження протягом 10 років з моменту набуття нею чинності глибокої та всеосяжної зони вільної торгівлі (далі – ЗВТ+) (ст. 25). Таким чином, йдеться про участь України в найпершій і найпростішій формі міжнародної економічної інтеграції з Євросоюзом, яка при цьому має певну специфіку. Так, на відміну від «традиційних» зон вільної торгівлі, які зазвичай обмежуються скасуванням спільних мит і кількісних обмежень у взаємній торгівлі лише промисловими товарами [12, с. 67], ЗВТ+ поширюється на сільськогосподарську продукцію та іншу «чутливу» з точки зору ринкових відносин продукцію, а також сферу надання послуг, заснування компаній, прямих іноземних інвестицій, руху капіталів і платежів, державних за-

купівель. Вона передбачає регуляторне наближення – уніфікацію технічних норм, стандартів, оцінки відповідності, санітарних та фітосанітарних правил України до відповідного *acquis* у Союзі (йдеться про усунення нетарифних бар'єрів). Отже, ЗВТ+ містить деякі риси, характерні для більш високої форми економічної інтеграції – спільного ринку, що на сьогодні діє між усіма державами – членами ЄС.

Угода про асоціацію між Україною і ЄС містить значні фундаментальні і зобов'язання сторін у політико-правовій сфері. Концентровано вони викладені у розд. II («Політичний діалог та реформи, політична асоціація, співробітництво та конвергенція у сфері зовнішньої та безпекової політики», статті 4–13) і розд. III («Юстиція, свобода та безпека», статті 14–24).

Зокрема, за Угодою про асоціацію розширюються можливості координації зовнішньої політики України і країн ЄС у сферах глобальних і регіональних міжнародних відносин, що становлять спільний інтерес і в яких за Україною залишається право вільно обирати і виробляти власну позицію. Наприклад, це стосується боротьби з легалізацією (відмиванням) коштів та фінансуванням тероризму (ст. 20), боротьби з незаконним обігом наркотичних засобів, прекурсорів та психотропних речовин (ст. 21), боротьби зі злочинністю та корупцією (ст. 22) тощо.

На відміну від чинної УПС Угода про асоціацію закріплює зобов'язання сторін у сфері зовнішньої політики і політики безпеки, що знаменує вихід за межі суто економічно-соціального співробітництва. Разом із тим з огляду на

принциповість і важливість для внутрішніх інтересів сторін зовнішньополітичної і безпекової сфери, їх взаємні зобов'язання у цій сфері за своєю правовою природою є нормами лише так званого «м'якого» міжнародного права [13, с. 137]. Норми Угоди не визначають чітких юридичних зобов'язань з їх виконання, надаючи сторонам широкий арсенал засобів для їх реалізації з урахуванням специфіки національних інтересів та пріоритетів.

Так, відповідно до п. 1 ст. 7 Угоди «Сторони повинні поглиблювати свій діалог і співробітництво та сприяти поступовій конвергенції у сфері зовнішньої та безпекової політики, у тому числі Спільної безпеки та оборони, а також, зокрема, розглядати питання недопущення конфліктів та антикризового управління, регіональної стабільності, роззброєння, непоширення, контролю над озброєннями та експортом зброї, а також поліпшення взаємовигідного діалогу в космічній сфері. Співробітництво базується на спільних цінностях і спільних інтересах та спрямовується на посилення політичної конвергенції і ефективності, сприяння спільному політичному плануванню. З цією метою Сторони використовуватимуть двосторонні, міжнародні і регіональні форуми». При цьому за цим міжнародним договором ніщо «не перешкоджає Стороні вживати заходів: а) необхідних для того, щоб запобігти розголошенню інформації, що суперечить суттєвим інтересам її безпеки; б) пов'язаних з виробництвом зброї, військового спорядження та матеріалів чи торгівлею ними, або з дослідженнями, розробкою чи виробництвом, необхідними для ці-

лей оборони, за умови, що такі заходи не завдають шкоди умовам конкуренції стосовно продукції, яка не призначена для використання у суто військових цілях; с) які вона вважає необхідними для забезпечення власної безпеки, у випадку серйозних внутрішніх безпорядків, які порушують закон і громадський порядок, під час війни або серйозного міжнародного напруження, яке є загрозою війни, або для виконання взятих на себе зобов'язань з підтримання миру та міжнародної безпеки» (ст. 472 Угоди).

Таким чином, можна зробити висновок, що положення, сформульовані у цих нормах, мають характер «м'якого права», тобто не породжують чітких юридичних зобов'язань для сторін, що є достатньо характерним для співробітництва держав-членів ЄС у сфері закордонної і безпекової політики.

На окрему увагу заслуговує ст. 8 Угоди, за якою сторони беруть на себе зобов'язання «співпрацювати з метою зміцнення миру та міжнародного правосуддя шляхом ратифікації і імплементації Римського статуту Міжнародного кримінального суду (МКС) 1998 року та його відповідних інструментів». Отже, вказана норма однозначно окреслює подальший напрям розвитку вітчизняного кримінального законодавства. При цьому в ній не встановлені часові проміжки, упродовж яких Україна повинна дати згоду на обов'язковість Статуту МКС та привести своє законодавство у відповідність до його положень. Водночас, з огляду на Висновок Конституційного Суду України у справі про Римський статут від 11 липня 2001 р., реалізація такої норми потребуватиме внесення змін до Конституції України,

оскільки за ст. 1 вказаного міжнародного договору «Міжнародний кримінальний суд... доповнює національні органи кримінальної юстиції», що не відповідає ч. 1 та ч. 3 ст. 124 Основного Закону держави.

Принципово відмінною рисою Угоди про асоціацію порівняно з чинною УПС є суттєве збільшення сфер правового регулювання, що потребують адаптації законодавства України до *acquis* ЄС (з 16 до 28) та закріплення деталізованих переліків законодавчих актів Євросоюзу, що підлягають запровадженню в Україні із чітко визначеними строками їх прийняття. Йдеться про імплементацію та належне впровадження близько двох сотень регламентів та директив ЄС, а також інших актів *acquis* ЄС та міжнародних договорів і стандартів, ефективного застосування вже ратифікованих Україною міжнародних договорів. На думку дослідників, загалом передбачається імплементація понад 350 актів законодавства ЄС, *acquis* ЄС в цілому, та міжнародних договорів протягом 2–10 років із моменту набуття чинності Угодою або окремими її положеннями [14, с. 20]. Крім того, Угода про асоціацію враховує концепцію динамічного зближення законодавства України з правом ЄС, норми якого не є статичними і постійно змінюються.

До того ж на відміну від законодавчого наближення, визначеного ст. 51 УПС, процедура адаптації за Угодою про асоціацію передбачає не лише узгодження вітчизняного законодавства, а й практики його застосування, що, як правило, найбільш детально відображається у рішеннях Суду ЄС. Вказане є характерним для угод, що укладаються з метою під-

готовки держав до членства в Союзі. Отже, досягнення належної відповідності українського законодавства актам законодавства ЄС, передбаченим цією частиною Угоди про асоціацію, сприятиме подальшій інтеграції України у вказану міжнародну організацію.

Угода про асоціацію впроваджує розгалужену інституційну структуру, покликану забезпечити виконання її положень. Відзначимо, що запропонована організаційна модель спільних керівних органів (саміти сторін угоди, Рада асоціації, Комітет асоціації, Парламентський комітет асоціації) спирається на модель, яка передбачена гл. X УПС. Водночас із метою демократизації процесу реалізації Угоди передбачається створення Платформи громадянського суспільства (ст. 469 Угоди про асоціацію), що є інноваційним для подібних угод з європейськими країнами і створює передумови для глибокого і системного залучення громадянського суспільства до усього спектра відносин між Україною та ЄС. Так, Парламентський Комітет асоціації та Платформа громадянського суспільства мають бути поінформовані про рішення та рекомендації Ради асоціації та можуть надавати рекомендації Раді асоціації. Крім того, Угода передбачає, що Комітет асоціації та Парламентський комітет асоціації здійснюватимуть регулярні контакти з представниками Платформи громадянського суспільства задля отримання їхнього висновку щодо досягнення цілей цієї Угоди.

Вважаємо за доцільне окремо зауважити, що відмінними є також статус деяких спільних керівних органів та правова природа рішень, які можуть

прийматися як юридично обов'язкові. За Угодою такі повноваження закріплені за Радою асоціації та в порядку делегування – Комітетом асоціації (ч. 1 ст. 463, ч. 2 ст. 465 УПС). Водночас згідно зі статтями 85 і 92 УПС Рада з питань співробітництва та Комітет з парламентського співробітництва можуть ухвалювати лише рекомендаційні рішення. Відповідно, ступінь впливу актів спільних керівних органів, передбачених Угодою про асоціацію, на правопорядок України є значно вищим.

Крім того, Суд Правосуддя Європейських співтовариств у рішенні у справі 12/86 «Демірель» 1987 р. [15] роз'яснив, що «угода про асоціацію створює спеціальні привілейовані відносини з країною – нечленом, котра повинна, до певної міри, брати участь у системі Співтовариства [Союзу]» (п. 9). «... У вказаних угодах можуть міститися норми права Співтовариства [Союзу], у тому числі й ті, що можуть мати пряму дію у правопорядку відповідної третьої держави» (п. 14). Це означає, що положення Угоди про асоціацію як частина законодавства України (з огляду на ч. 1 ст. 9 Конституції України) можуть безпосередньо породжувати права та обов'язки у фізичних і юридичних осіб, які можуть ними захищатися в національних судах України.

Нарешті, Угода про асоціацію, на відміну від УПС, укладається на невизначений строк (ст. 481). У зв'язку з необмеженим строком її дії передбачена можливість здійснення всебічного перегляду її положень, у тому числі щодо розширення та встановлення більш амбітних цілей та завдань, протягом п'яти років від набуття нею чинності, а також

у будь-який час за взаємною згодою сторін. На думку М. Кузьо, це положення створює передумови не тільки для регулярного оновлення цієї угоди, а також для можливої формальної фіксації поглиблення європейської інтеграції України [14, с. 33].

Варто звернути увагу також на ускладнену процедуру набрання чинності Угодою про асоціацію на рівні ЄС порівняно з процедурою надання ним згоди щодо угод про партнерство і співробітництво. Відповідно до ч. 6 та ч. 8 ст. 218 Договору про функціонування ЄС рішення про укладання угоди про асоціацію приймає Рада ЄС, що складається з міністрів усіх держав-членів Союзу, які повинні висловити одностайну згоду на її обов'язковість. Крім того, згода повинна бути надана більшістю складу Європейського Парламенту. Для порівняння: рішення про укладання угод про партнерство і співробітництво приймається кваліфікованою більшістю голосів міністрів після проведення консультацій з Європейським Парламентом, що не має права вето.

Проведене порівняльне дослідження змісту Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом і чинної Угоди про партнерство і співробітництво 1994 р. дозволяє дійти таких висновків. Укладення Угоди про асоціацію відповідає законодавчо визначеним зовнішньополітичним прагненням України і являє собою логічний етап еволюції відносин між Україною та ЄС. Принципові зміни, визначені Угодою про асоціацію, стосуються, поперше, суттєвого розширення предмету двостороннього співробітництва та виходу за рамки економічно-соці-

альної співпраці з одночасним збільшенням двосторонніх зобов'язань сторін у політико-правовій сфері (зовнішня та безпекова політика, військово-співробітництво, юстиція тощо). По-друге, Угодою передбачається запровадження найпростішої форми економічної інтеграції («глибокої та всеосяжної зони вільної торгівлі»), для якої характерні окремі елементи більш високої форми – спільного ринку, що діє між усіма державами – членами Союзу. По-третє, якісно змінюється характер одностороннього зобов'язання України із забезпечення відповідності вітчиз-

няного законодавства нормам *acquis communautaire*, що підлягають впровадженню у 28-ми сферах правового регулювання (на відміну від 16 сфер за УПС). При цьому обов'язково має враховуватися не лише зміст таких актів, а й практика їх застосування в ЄС. Почетверте, з огляду на запровадження норм про юридичну обов'язковість рішень, що приймаються спільними керівними органами сторін (Радою асоціації та в порядку делегування Комітетом асоціації), значно збільшується ступінь впливу актів таких органів на правопорядок України.

Список використаної літератури

1. Микієвич М. М. Правові засади організації та діяльності Європейського Союзу у сфері зовнішньої політики і безпеки : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.11 / М. М. Микієвич ; Львів. нац. ун-т ім. І. Франка, 2006. – 410 с.
2. Угода про асоціацію між Україною, Європейським Союзом та їх державами-членами (проект) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://comeuroint.rada.gov.ua/komevoint/doccatalog/document?id=56219>
3. Угода про партнерство і співробітництво між Україною, Європейськими співтовариствами та їх державами-членами від 14.06.1994 р. // Офіц. вісн. України. – 2006. – № 24. – Ст. 1794.
4. Віденська конвенція про право міжнародних договорів від 23.05.1969 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_118
5. Лукашук И. И. Современное право международных договоров : в 2 т. Т. 1. Заключение международных договоров / И. И. Лукашук ; Рос. Акад. наук, Ин-т гос-ва и права. – М. : Волтерс Клувер, 2004. – 672 с.
6. Право Європейського Союзу : підручник / за ред. В. І. Муравйова. – К. : Юрінком Інтер, 2011. – 704 с.
7. Про затвердження Стратегії інтеграції України до Європейського Союзу : Указ Президента України від 11.06.1998 р. № 615/98 // Офіц. вісн. України. – 1998. – № 24. – Ст. 870.
8. Про Концепцію Загальнодержавної програми адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу : Закон України від 21.11.2002 № 228-IV // Офіц. вісн. України. – 2002. – № 50. – Ст. 2233.
9. Europe Agreement establishing an association between the European Communities and their Member States, of the one part, and the Republic of Hungary, of the other part of 16.12.1991 // Official Journal of the European Communities. – 1993. – Serie L 347. – P. 2–266.
10. Petrov R. Association agreement versus partnership agreement. What is the difference? [Електронний ресурс] / R. Petrov. – Режим доступу: http://uesa.blogspot.com/2011/04/blog-post_04.html
11. Стрельцова О. Угода про асоціацію між Україною та Європейським Союзом: передумови, проблеми і перспективи / О. Стрельцова // Право України. – 2012. – № 3–4. – С. 87–97.
12. Balassa V. The Theory of Economic Integration / V. Balassa. – Homewood, Illinois : Richard D. Irvin, 1961. – 304 p.
13. Ківієць О. В. Джерела міжнародного права : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.11 / О. В. Ківієць ; Ін-т законод. Верхов. Ради України. – К., 2012. – 460 с.

14. Угода про асоціацію між Україною та Європейським Союзом: особливі взаємини, засновані на цінностях / за ред. М. Кузьо. – К. : Лаб. законодав. ініціатив, 2012. – 40 с.
15. Meryem Demirel v Stadt Schwäbisch Gmünd: Judgment of the Court of Justice of 30 September 1987 in case 12/86 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://curia.europa.eu/juris/showPdf.jsf?text=&docid=94569&pageIndex=0&doclang=EN&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=2377427>

Стаття надійшла до редколегії 07.11.2013.

Анакіна Т. Сравнительно-правовая характеристика Соглашения об ассоциации и Соглашения о партнерстве и сотрудничестве между Украиной и Европейским Союзом

В статье проведен общий обзор содержания проекта Соглашения об ассоциации с Европейским Союзом. Раскрываются наиболее важные отличия между правовым регулированием отношений Украины и ЕС по указанному международному договору и действующим Соглашением о партнерстве и сотрудничестве 1994 г.

Ключевые слова: Европейский Союз, Соглашение об ассоциации, международный договор, международное сотрудничество, европейская интеграция.

Anakina T. Comparative Analyzes of the Association Agreement and the Partnership and Cooperation Agreement between Ukraine and the European Union

The article deals with general investigation the draft Association Agreement with the European Union. The main distinctions of legal regulation of Ukraine-EU relations under this international treaty and the Partnership and Cooperation Agreement of 1994 in force are determined.

Key words: European Union, Association Agreement, international treaty, international cooperation, European integration.